

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Львівський національний університет імені Івана Франка
Факультет філософський
Кафедра історії філософії

Затверджено

На засіданні кафедри історії філософії
філософського факультету
Львівського національного університету
імені Івана Франка
(протокол № 1 від 31 серпня 2021 р.)

Завідувач кафедри _____

Силабус і навчальної дисципліни «Методологія історико-філософських та соціогуманітарних досліджень»,

що викладається в межах ОПІ другого (магістерського)

рівня вищої освіти для здобувачів

зі спеціальності 033 «Філософія»

СИЛАБУС КУРСУ

Методологія історико-філософських та соціогуманітарних досліджень

2021–2022 навчальний рік

Назва курсу	Методологія історико-філософських та соціогуманітарних досліджень
Адреса викладання курсу	м. Львів, вул. Університетська, 1
Факультет та кафедра, за якою закріплена дисципліна	Філософський факультет, кафедра історії філософії
Галузь знань, шифр та назва спеціальності	03 – Гуманітарні науки; 033 – Філософія
Викладач (-і)	Дахній Андрій Йосипович, доктор філософських наук, доцент, завідувач кафедри історії філософії Терещенко Валерій Павлович, асистент кафедри історії філософії
Контактна інформація викладача (-ів)	andriy.dakhniy@lnu.edu.ua Valeriy.Tereshchenko@lnu.edu.ua тел. (032)-239-41-50 (кафедра історії філософії)
Консультації по курсу відбуваються	Щочетверга очні консультації 14.00–15.00 год. (вул. Університетська, 1, ауд. 303 Онлайн консультації (за попередньою домовленістю)

Інформація про курс	<p>“Методологія історико-філософських та соціогуманітарних досліджень” є нормативною навчальною дисципліною і складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки магістра спеціальності 033 “Філософія”. Діагностують студентів поточним (впродовж семестру) і підсумковим (залік) контролем і оцінюють у 100 балів (за Європейською Кредитно-Трансферною Системою ECTS).</p>
Коротка анотація курсу	<p>Навчальна дисципліна “Методологія історико-філософських та соціогуманітарних досліджень” розглядає особливості методології філософських та соціогуманітарних дисциплін в системі філософського знання, дає можливість для розуміння та виробки стратегій філософського дослідження в умовах сучасної гуманізації науки, оволодіти основними методами історико-філософського дослідження, аналізувати проблеми в області методології історії філософії та гуманітарного знання.</p>
Мета та цілі курсу	<p>Метою навчальної дисципліни “Методологія історико-філософських та соціогуманітарних досліджень” є аналіз феномену соціогуманітарного знання. Ця дисципліна орієнтоване на те, щоб виробити у студентів навички використання парадигмальних методологічних принципів для аналізу проблем у сфері гуманітарних та історико-філософських досліджень.</p> <p>Основну увагу приділено вивченню фундаментальних понять і змісту феноменологічної та герменевтичної концепцій гуманітарного знання, сучасному застосуванню цих концепцій.</p> <p>Цілі – надати студентам докладні знання про важливі поняття, методологічні засади (принципи і методи) філософії гуманітарного знання, головні її парадигми; особливості концептуально-методологічних і теоретичних підходів сучасної філософії до проблем методології гуманітарного досліджень.</p>
Література для вивчення дисципліни	<p style="text-align: center;">Основна</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Бахтин М. М. К философским основам гуманитарных наук. <i>Собр. соч. в 7-ми т.</i> Т. 5. М., 1996. 2. Гадамер Г.-Г. <i>Истина и метод.</i> Основы философской герменевтики. Т. 1. К., 2000. 3. Гадамер Г.- Г. Язык и понимание. <i>Актуальность прекрасного.</i> М, 1991. 4. Гадамер Г.-Г. Семантика и герменевтика. <i>Актуальность прекрасного.</i> М., 1991. 5. <i>Герменевтика и деконструкция.</i> СПб, 1999. 6. Дильтей В. Построение исторического мира в науках о духе. Дильтей В. <i>Соб. соч. в 6 тт.</i> Т. 3. М., 2004. 7. Дильтей В. Категории жизни. <i>Вопросы философии.</i> 1995. № 10.

8. Дільтей В. Виникнення герменевтики. *Сучасна зарубіжна філософія. Течії і напрями*. Хрестоматія: Навч. посібник. К., 1996.
9. Колінгвуд Р.Дж. *Ідея історії*. К., 1996.
10. Коллінгвуд Р.Дж. *Принципи мистецтва*. М., 1999.
11. Кошарний С. О. *Біля джерел філософської герменевтики*. К., 1992.
12. Лекторский В. А. *Эпистемология классическая и неклассическая*. М., 2001.
13. *Методологія та організація наукових досліджень*: навч. посіб. К., 2018. URL: http://www.dut.edu.ua/uploads/1_2033_56166122.pdf.
14. Микешина Л. А. *Ценностные предпосылки в структуре научного познания*. М., 1990.
15. Мельник В. П. *Філософія. Наука. Техніка: методолого-світоглядний аналіз*. Львів, 2010.
16. *Наука і цінності людського буття*. Львів, 2013.
17. Никитич Л. А. *История и философия науки*. Учебное пособие. М., 2008.
18. Риккерт Г. *Науки о природе и науки о культуре*. М., 1998.
19. Розов Н.С. *Философия и теория истории*. М, 2002.
20. *Философия социальных и гуманитарных наук*. М, 2008.
21. Ясперс К. *Всемирная история философии*. СПб, 2000.

Допоміжна

1. Автономова Н. С. *Философские проблемы структурного анализа в гуманитарных науках*. М., 1977.
2. Бахтин М. М. *Эстетика словесного творчества*. М., 1979.
3. Бродский Б. Е. Априори выбора и “прыжок веры”. О структуралистском методе в экономической теории. *Общественные науки и современность*. 1996. № 6.
4. Бургин М. С., Кузнецов В. И. *Введение в современную точную методологию науки: структуры систем знания*. М., 1994.
5. Гірц К. *Інтерпретація культур* / пер. з англ. К., 2001.
6. Лук'янець В. С., Кравченко О. М., Озадовська Л. В. *Сучасний науковий дискурс: оновлення методологічної культури*. К., 2000.
7. Мамардашвили М. К. *Классический и неклассический идеалы рациональности*. Тбилиси, 1984.
8. *Многоликая глобализация. Культурное разнообразие в современном мире* / под ред. П. Бергера и С. Хантингтона. М., 2004.

	<p style="text-align: center;">Інформаційні ресурси</p> <p>http://www.philsci.univ.kiev.ua Кафедра філософії та методології науки філософського факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка</p> <p>http://www.synergetics.org.ua Українське синергетичне товариство</p> <p>http://www.philosophy.ru/ Найбільш повне відображення філософії в інтернеті російською мовою. Велика бібліотека філософських текстів.</p> <p>http://ihtik.lib.ru/index.html Електронна бібліотека Іхтіка. Багато філософської літератури і дуже багато підручників по філософії.</p> <p>http://www.bookam.net/genre/nauka/filosofija Бібліотека філософських текстів</p> <p>http://plato.stanford.edu Філософська енциклопедія Станфордського університету. (Англійською мовою)</p> <p>http://www.utm.edu/research/iep/ Філософська інтернет-енциклопедія. (Англійською мовою)</p>
Тривалість курсу	3 кредити, 90 год.
Обсяг курсу	32 аудиторних години 3 них: 16 годин лекцій 16 годин практичних занять 58 годин самостійної роботи
Очікувані результати навчання	Після завершення курсу студент повинен: ЗНАТИ: Основні методологічні принципи аналізу соціально-гуманітарного та історико-філософського знання,

	<p>сучасні підходи до розуміння тенденцій розвитку гуманітарної науки та філософії.</p> <p>УМІТИ: здійснювати аналітично-дослідну роботу; ставити конкретні цілі й завдання філософських досліджень та реалізовувати їх за допомогою обраних теоретичних підходів та методів; розуміти суть онтологічних, гносеологічних, антропологічних, соціальних, культурних, правових, політичних висловлень; давати оцінку стану і тенденціям розвитку сучасної культури, орієнтуватися в її новітніх практиках.</p>
Формат курсу	Очний
Теми	Подано нижче у табличній формі схема курсу “Методологія історико-філософських та соціогуманітарних досліджень”
Підсумковий контроль, форма	Залік
Пререквізити	Нормативна навчальна дисципліна “Методологія історико-філософських та соціогуманітарних досліджень” є складовою циклу професійної підготовки фахівців освітньо-кваліфікаційного рівня “магістр” спеціальності “філософія”, пов’язується з такими дисциплінами як “Теорія пізнання, евристика, праксеологія”, “Історія науки і техніки”, “Філософія науки”, “Філософія”, “Феноменологія та герменевтика” тощо.
Навчальні методи та техніки, які будуть використовуватися під час викладання курсу	<p>Проблемно-пошукові.</p> <p>Техніки опрацювання дискусійних питань.</p> <p>Метод проектів і їх презентацій.</p> <p>Метод усного опитування.</p>
Необхідні обладнання	Проектор, роздаткові матеріали, підключення до мережі Інтернет.

**Критерії оцінювання
(окремо для кожного виду
навчальної діяльності)**

Критерії оцінювання за курсом “Методологія історико-філософських та соціогуманітарних досліджень”:
загалом – 100 балів, з них: 50 балів за поточну успішність, 50 балів за залік.
Порушення норм академічної доброчесності неприйнятне.

Шкала оцінювання: вузу, національна та ECTS

<i>Оцінка ECTS</i>	<i>Оцінка в балах</i>	<i>За національною шкалою</i>		
		<i>Оцінка</i>		<i>Залік</i>
A	90 – 100	5	<i>Відмінно</i>	<i>Зараховано</i>
B	81-89	4	<i>Дуже добре</i>	
C	71-80		<i>Добре</i>	
D	61-70	3	<i>Задовільно</i>	
E	51-60		<i>Достатньо</i>	

Опитування

Анкету-оцінку з метою оцінювання якості курсу буде надано по завершенню курсу.

ДОДАТОК 1
Схема курсу “Сучасна філософія і методологія науки”

Тижд., год	Вид заняття	Тема, план	Література	Самостійна робота, год
1 тижд., 2 год	лекція	<p>Тема 1. Особливості об’єкту та предмету соціально-гуманітарного пізнання</p> <p>1. Подібність і відмінність наук про природу і наук про суспільство: сучасне розуміння проблеми.</p> <p>2. Особливості суспільства і людини, її комунікацій і духовного життя як об’єктів пізнання: багатоманітність, неповторюваність, унікальність, випадковість, мінливість.</p> <p>3. Конвергенція природничонаукового і соціально-гуманітарного знання в некласичній науці, еволюція і механізми взаємодії.</p> <p>4. Гуманізація і гуманітаризація сучасного пророзуміння.</p> <p>5. Наукова картина світу в соціально-гуманітарних науках.</p>	<p>1. Гадамер Г.- Г. <i>Истина і метод. Основи філософської герменевтики</i>. К., 2000. С. 7–10.</p> <p>2. Гадамер Г.- Г. Язык и понимание. <i>Актуальность прекрасного</i>. М, 1991. С. 43–59.</p> <p>3. Гадамер Г.-Г. Семантика и герменевтика. <i>Актуальность прекрасного</i>. М., 1991. С. 60–71.</p>	<p>1. Гемпель К.Г. <i>Функция общих законов в истории. Логика объяснения</i>. М., 1998. С. 16–31.</p> <p>2. Колінгвуд Р.Дж. <i>Ідея історії</i>. К., 1996. С. 189–197, 204–206, 213–221, 227–245.</p> <p style="text-align: center;">8 год</p>

2 тижд., 2 год	семінар	<p>Соціогуманітарне пізнання</p> <p>1. Проблема специфіки соціально-гуманітарних наук у філософії XIX–XX ст.</p> <p>2. Схожість та відмінність природничих соціогуманітарних наук.</p> <p>3. Поділ соціально-гуманітарних наук на соціальні та гуманітарні.</p>	<p>1. Квасова И. И. <i>Методология социального познания</i>. Учебное пособие. М.: 2008.</p> <p>2. Никитич Л. А. <i>История и философия науки</i>. Учебное пособие. М.: 2008.</p>	
3 тижд., 2 год	лекція	<p>Тема 2. Суб'єкт соціально-гуманітарного пізнання</p> <p>1. Індивідуальний суб'єкт, форма його існування.</p> <p>2. Включеність свідомості суб'єкта, його системи цінностей і інтересів в об'єкт дослідження соціально-гуманітарних наук.</p> <p>3. Особистісне неявне знання суб'єкта.</p> <p>4. Індивідуальне і колективне безсвідоме в гуманітарному пізнанні.</p> <p>5. Колективний суб'єкт, форми його існування.</p> <p>6. Наукове співтовариство як суб'єкт пізнання.</p>	<p>1. Колінгвуд Р.Дж. <i>Ідея історії</i>. К., 1996. С. 54–277.</p> <p>2. Коллінгвуд Р.Дж. <i>Принципы искусства</i>. М., 1999.</p>	

		<p>7. Комунікативна раціональність.</p> <p>8. Роль традицій, цінностей, взірців інтерпретацій в міжсуб'єктному розумінні і сенсопокладанні.</p>		
4 тижд., 2 год	семінар	<p>Суб'єкт соціально-гуманітарного пізнання</p> <p>1. Місце суб'єкта в об'єкті гуманітарних наук.</p> <p>2. Колективний суб'єкт гуманітарного пізнання.</p> <p>3. Роль традицій, цінностей у міжсуб'єктному розумінні.</p>	<p>1. Гадамер Г.-Г. <i>Истина и метод</i>. Основи філософської герменевтики. Т. 1. К., 2000. С. 217–226.</p> <p>2. Кошарний С. О. <i>Біля джерел філософської герменевтики</i>. К., 1992. С. 49–118.</p>	
5 тижд., 2 год.	лекція	<p>Тема3. Природа цінностей та їх роль в соціально-гуманітарному пізнанні</p> <p>1. І. Кант: діалектика теоретичного і практичного розуму.</p> <p>2. Методологічні функції регулятивних принципів в науці.</p> <p>3. Явні та неявні ціннісні передумови як наслідки комунікативності соціально-гуманітарної</p>	<p>1. Дильтей В. Построение исторического мира в науках о духе. Дильтей В. <i>Соб. соч. в 6 тт.</i> Т. 3. М., 2004.</p> <p>2. Кошарний С. О. <i>Біля джерел філософської герменевтики</i>. К., 1992.</p>	<p>1. Переписка Вильгельма Дильтея с Эдмундом Гуссерлем. <i>Вопросы философии</i>. 1995, № 10. С. 144–150.</p> <p>2. Шпет Г. История как проблема логики, ч. II, гл. VII: Вильгельм Дильтей. <i>Два текста о Вильгельме Дильтее</i>. М., 1995.</p> <p>3. Хайдеггер М. <i>Исследовательская работа Вильгельма Дильтея</i>. М., 1995. С. 7–136.</p>

		<p>науки.</p> <p>4. Оціночні судження в науці та необхідність “ціннісної нейтральності” в соціальному дослідженні.</p> <p>5. Роль наукової картини світу, стилю наукового пізнання, уявлень здорового глузду в процесі дослідження в соціально-гуманітарних науках.</p> <p>6. Позанаукові критерії: принцип краси і простоти в соціально-гуманітарному пізнанні.</p>		12 год
6 тижд., 2 год	семінар	<p>Природа цінностей та їх роль в соціально-гуманітарному пізнанні</p> <p>1. Місце суб’єкта в об’єкті гуманітарних наук.</p> <p>2. Колективний суб’єкт гуманітарного знання.</p> <p>3. Роль традицій, цінностей в між суб’єктному розумінні.</p>	1. <i>Філософія соціальних і гуманітарних наук.</i> М., 2008. С. 69–152.	
7 тижд., 2 год	лекція	<p>Тема 4. Життя як категорія наук про суспільство і культуру</p> <p>1. Соціальнокультурний і гуманітарний зміст поняття життя (А.Бергсон, В. Дільтей,</p>	2. Риккерт Г. <i>Науки о природе и науки о культуре.</i> М., 1998.	<p>1. Гадамер Х-Г <i>Хайдеггер: исследование позднего творчества.</i> Минск 2007.</p> <p>10 год.</p>

		<p>філософська антропологія).</p> <p>2. Пізнання і “переживання” життя – основний зміст художніх творів.</p> <p>3. Історія – одна з форм прояву життя, об’єктивація життя в часі, ціле яке ніколи не завершується (Зіммель, Шпенглер, Гуссерль).</p>		
8 тижд., 2 год	семінар	<p>Життя як категорія наук про суспільство і культуру</p> <p>1. Соціокультурний зміст понять життя.</p> <p>2. Пізнання і переживання життя.</p> <p>3. Історія як форма прояву життя.</p>	1. Дильтей В. Категории жизни. <i>Вопросы философии</i> . 1995. № 10.	
9 тижд., 2 год	лекція	<p>Тема 5. Пояснення, розуміння, інтерпретація в соціальних і гуманітарних науках</p> <p>1. Пояснення і розуміння як наслідок комунікативності науки.</p> <p>2. Природа і типи пояснень.</p> <p>3. Розуміння в гуманітарних науках, специфіка розуміння.</p> <p>4. Герменевтика наука</p>	<p>1. Бахтин М.М. К философским основам гуманитарных наук. <i>Собр. соч. в 7-ми т.</i> Т. 5. М., 1996.</p> <p>2. Лекторский В.А. <i>Эпистемология классическая и неклассическая</i>. М., 2001.</p> <p>3. Микешина Л.А. <i>Ценностные предпосылки в структуре научного познания</i>. М., 1990.</p>	

		<p>про розуміння і інтерпретацію тексту.</p> <p>5. Текст як особлива реальність і “одиниця” методологічного і семантичного аналізу соціально-гуманітарного знання, особливості інтерпретації.</p>	<p>4. Розов Н.С. <i>Философия и теория истории</i>. М., 2002.</p>	
10 тижд., 2 год	семінар	<p>Пояснення, розуміння, інтерпретація в соціальних і гуманітарних науках</p> <p>1. Природа і типи пояснень.</p> <p>2. Розуміння в гуманітарних науках.</p> <p>3. Специфіка тексту та інтерпретації в соціально-гуманітарному знанні.</p>	<p>1. Бахтин М.М. К философским основам гуманитарных наук. <i>Собр. соч. в 7-ми т.</i> Т. 5. М., 1996.</p>	
11 тижд., 2 год	лекція	<p>Тема 6. Проект історії філософії К.Ясперса</p> <p>1. Екзистенційний проект історії філософії К. Ясперса.</p> <p>2. Методологічні настанови: питання про єдність історії філософії, питання про початок та його значення, питання про розвиток і прогрес в історії філософії.</p> <p>3. К. Ясперс про історію філософії в її відношенні</p>	<p>1. Ясперс К. <i>Всемирная история философии</i>. СПб., 2000.</p>	

		до сутності філософії.		
12 тижд., 2 год	семінар	Проект історії філософії К. Ясперса 1. Предмет історії філософії. 2. Основний феномен історії історії філософії. 3. Самосвідомість історії філософії.	1. Ясперс К. <i>Всемирная история философии</i> . СПб., 2000. С. 67–79.	1. Ясперс К. <i>Всемирная история философии</i> . СПб., 2000. С. 149–266. <i>12 год.</i>
13 тижд., 2 год	лекція	Тема 7 Історія філософії як діалог 1. Філософія як діалог про буття, деструкція історії філософії. 2. Герменевтика як діалог з традицією. 3. Історичність інтерпретатора. 4. Традиція як спосіб розуміння сучасності. 5. Проблема діалогу в філософії.	1. Гадамер Х-Г <i>Актуальность прекрасного</i> . М., 1991. С. 9–15, 26–60.	1. Гадамер Г.-Г. <i>Истина и метод. Основы философской герменевтики</i> . Т. 1. К., 2000. С. 150–226. <i>12 год</i>
14 тижд., 2 год	семінар	Історія філософії як діалог 1. Герменевтика як діалог з традицією. 2. Традиція як спосіб розуміння сучасності. 3. Проблема діалогу у філософії.	1. Гадамер Г.-Г. Істина в гуманітарних науках. <i>Гадамер Г.-Г. Истина и метод</i> . Герменевтика II. Т. 2 К., 2000. С. 38–43. 2. Гадамер Г.-Г. Межі мови. Гадамер Г.-Г. <i>Герменевтика и поэтика</i> . К., 2001. С. 176–187. 3. Гадамер Г.-Г. Мистецтво і	

			наслідування. <i>Герменевтика і поетика.</i> К., 2001. С. 16–27.	
15 тижд., 2 год	лекція	Тема 8 Історія філософії та деконструкція 1. Проблема тексту. 2. Інтерпретивні стратегії деконструкції. 3. Термінологічні стратегії (деконструкція понять, лінгвістико-компаративістський аналіз, негативна дистинкція, виявлення осмновних понять, аналіз уникнення понять).	1. <i>Герменевтика и деконструкция.</i> СПб., 1999.	1. <i>Герменевтика и деконструкция.</i> СПб., 1999. С. 4–33, 182–201. 4год.
16 тижд., 2 год	семінар	Історія філософії та деконструкція 1. Деконструкція і герменевтика. 2. Деструкція як археологія і генеалогія питання про буття. 3. Смісл і структура. 4. Свідомість і безсвідоме.	1. Гадамер Х-Г Текст и интерпретация. <i>Герменевтика и деконструкция.</i> СПб., 1999. С. 202–243.	